

โครงการอบรมจริยธรรมการวิจัยในคนออนไลน์

การดำเนินการวิจัย ในด้านสังคมศาสตร์เชิงชุมชน

วิทยากร: รศ.ดร.ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การทำวิจัยในด้านสังคมศาสตร์เชิงชุมชน

เจาะลึก

ความรู้ ทักษะ ประสพการณ์
พฤติกรรม บริบทแวดล้อม
เกี่ยวกับคน ชุมชน และ สังคม
ทำให้เกิดการปรับ กรอบความคิด
และ ทักษะทางสังคม กับสิ่งใหม่

ปรับเปลี่ยน

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและ
ชุมชนให้อยู่ได้อย่างมีคุณภาพ
และสอดคล้องกับสถานการณ์
รอบด้านที่เปลี่ยนแปลง
เร็ว รุนแรง ตลอดเวลา

เกิดประโยชน์ทางวิชาการ
นำมาซึ่งความคิดใหม่
หลักการใหม่
หรือทฤษฎีใหม่

เป็นการวิจัยประยุกต์
การบูรณาการข้ามศาสตร์
วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน

ปรับจาก: ดร.พนม พงษ์ไพบูลย์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยธนบุรี

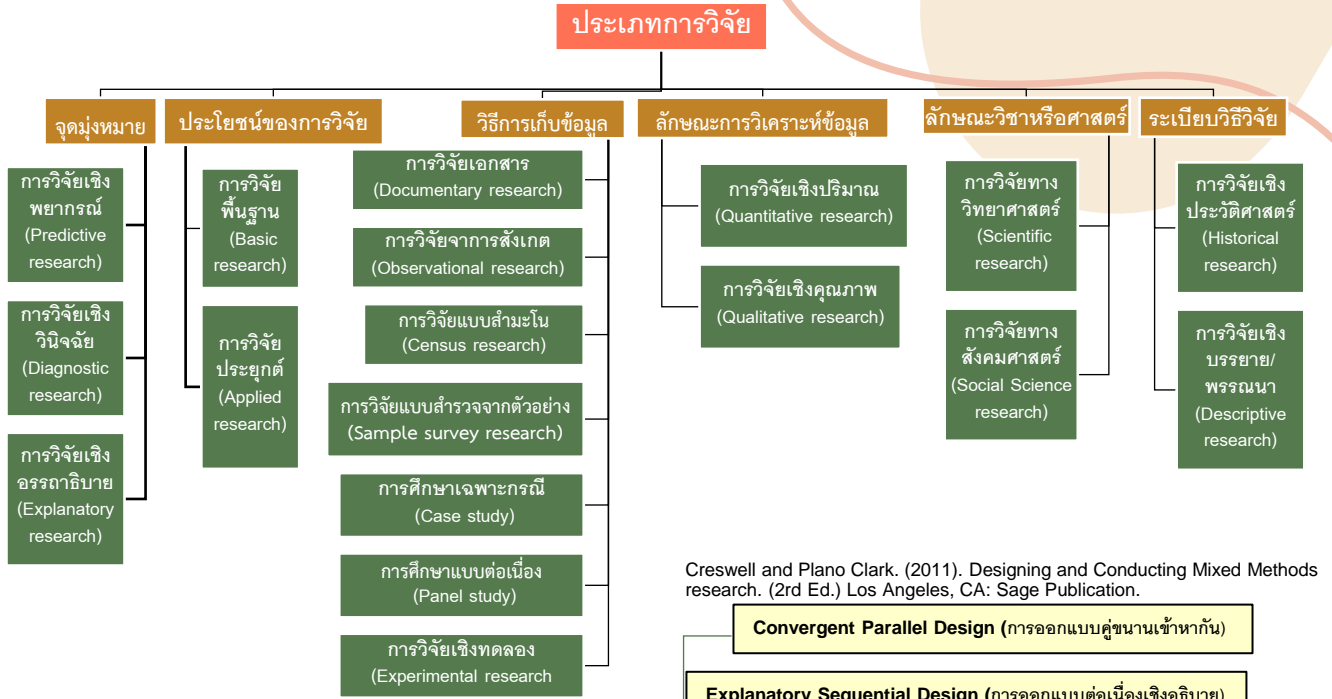
การวิจัยในด้านสังคมศาสตร์เชิง
ชุมชนกับหลักจริยธรรมการวิจัย

บูรณาการข้ามศาสตร์:
ความก้าวหน้าทางวิชาการ/ การศึกษาวิจัย
นำไปสู่
การพัฒนา คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ
สังคม สาธารณสุข การเมือง
กฎหมาย วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม
เทคโนโลยีฯฯ ให้ดีขึ้น

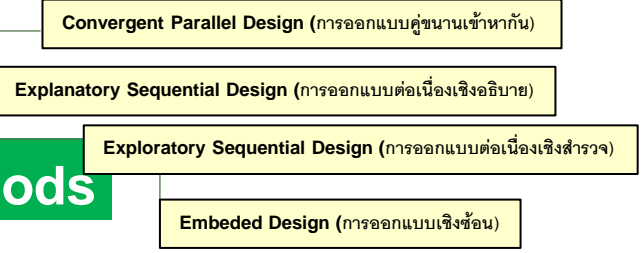
เนื้อหา+ความรู้
ระเบียบวิธีวิจัย
การบริหารจัดการงานวิจัย

เคารพ/
โยชน์-ความเสี่ยง-
ยุติธรรม

จริยธรรมการวิจัย

Creswell and Plano Clark. (2011). Designing and Conducting Mixed Methods research. (2nd Ed.) Los Angeles, CA: Sage Publication.

- วิจัยเชิงปริมาณ
- วิจัยเชิงคุณภาพ
- วิจัยเชิงปฏิบัติการ
- วิจัยติดตามประเมินผล
- วิจัยแบบมีส่วนร่วม
- การวิจัยและวางแผนการพัฒนา

Mixed Methods

ปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผล
CIPP Model/ Logic Model
นักวิจัยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ศึกษา
ใช้วิธีการสังเกต สอบถาม จดบันทึก
เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนา

นักวิจัยด้านสังคมศาสตร์เชิงชุมชน

ต้องคำนึงถึง

ความละเอียดอ่อนของการวิจัยเชิงคุณภาพ กับประเด็นด้านจริยธรรม

- เกิดขึ้นในสถานการณ์ธรรมชาติ เพื่อเข้าถึงความหมายภายในบริบทที่ศึกษา ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย
- ใช้มนุษย์คือตัวนักวิจัยเองเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูล และชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดปัญหา การดำเนินการ การวิเคราะห์ข้อมูล การหาแนวทางในการแก้ปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรม
- ยืดหยุ่น ไม่ยึดโครงสร้าง ไม่ยึดรูปแบบที่ตายตัวในการดำเนินการวิจัย (เชิงปริมาณ ยึดโครงสร้าง)
- เน้น ความรู้สึก ความนึกคิด จิตใจและความหมาย เรียนรู้จากประสบการณ์ โดยวัฒนธรรมของสังคมนั้นเป็นตัวแปรที่กำหนดปรากฏการณ์พฤติกรรมของมนุษย์
- ศึกษาแบบเจาะลึกและยาวนานจนเกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ของสังคมอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้ง (สนทนากลุ่ม สัมภาษณ์ระดับลึก สังเกต ฯลฯ) (ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลมากกว่าเชิงปริมาณ)

การวิจัยเชิงคุณภาพมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ร่วมวิจัย

เป็นการทำสถานการณ์การเก็บข้อมูลให้มีลักษณะเป็นกระบวนการทางสังคมที่ผู้ร่วมวิจัย (ผู้ถูกศึกษา) และนักวิจัยเชิงคุณภาพ (ผู้ศึกษา) มีปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลา จนเกิดความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation)

ติดต่อกันนานพอสมควรจนเกิดความไว้วางใจ

ผู้ร่วมวิจัย (ผู้ถูกศึกษา) แสดงพฤติกรรมอย่างเป็นธรรมชาติ

การตีความของนักวิจัยเชิงคุณภาพ “ต้องระมัดระวังอย่างยิ่ง” ผลของการตีความ กระทบหรือละเมิดสิทธิของผู้ถูกวิจัย หรือไม่และเพียงใด และส่งผลต่อ หลักจริยธรรมการวิจัยด้านสังคมศาสตร์เชิงชุมชน หรือไม่ อย่างไร

นักวิจัยจึงต้องมีขอบเขตและความตระหนักของจริยธรรมทางการวิจัยอย่างยิ่ง

ถ้านักวิจัยต้องเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ศึกษา

นักวิจัยต้องรู้ $3 + 1$

เกี่ยวกับ จริยธรรมการวิจัยในคน

3 รู่: ประเด็นจริยธรรมที่สำคัญ

ต่อการวิจัยด้านสังคมศาสตร์เชิงชุมชน: Belmont Report

ข้อ 1: หลักความเคารพในบุคคล (Respect for human dignity)

- เคารพความเป็นส่วนตัว (สิทธิส่วนบุคคล พฤติกรรมส่วนตัว พฤติกรรมปกปิด)

- ระมัดระวัง การตีตรา (Stigmatisation)

- ไม่ชี้หน้า

- ไม่ละเมิด

รักษาความลับ

การแจ้งเมื่อเกิด
การละเมิดออนไลน์

ตัวอย่าง: หลักความเคารพในบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางสังคมศาสตร์
ประเด็นหัวข้อ / ชื่อเรื่องวิจัยเป็นการตีตรา ละเมิด ชี้นำ หรือไม่?

หัวข้อ	จริยธรรม	การป้องกัน
หัวข้อ เช่น <u>การบริหารจัดการ</u> <u>ความขัดแย้งระหว่างชมรม</u> <u>ย้อมผ้ากับผู้นำชุมชน</u>	เป็นการตีตราหรือไม่ / เป็นการ ชี้นำหรือไม่ / ประโยชน์สูงสุดในการ นำไปใช้ / นำไปอ้างอิงทาง วิชาการ	<u>การปรับหัวข้อ</u> <u>การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม</u> <u>ร่วมการพัฒนาอาชีพของ</u> <u>ชุมชน</u>
คุณค่าทางทางวิจัย ? “การศึกษา <u>พฤติกรรมทาง</u> <u>เพศของพระสงฆ์</u> ในจังหวัด อุดรธานี ประเทศไทย”	มีความเสี่ยงสูง หรือไม่ / ละเมิด หรือไม่ / ประโยชน์สูงสุดในการ นำไปใช้ / นำไปอ้างอิงทาง วิชาการ	<u>การปรับหัวข้อ</u> <u>พระสงฆ์กับยุคสมัยที่เปลี่ยน</u> <u>ผ่านในสังคมไทย</u>

ตัวอย่าง: จริยธรรมการวิจัยในคน กับการไม่เคารพ และ การตีตรา ปรากฏข้อความในเอกสารชี้แจง (ระบุในเกณฑ์การคัดเข้า)

เอกสารชี้แจง	จริยธรรม	การป้องกัน
<p>แสดงความเคารพหรือไม่</p> <p>ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ เนื่องจาก</p> <p>“ท่านเป็นคนพิการ เดินไม่ได้ เป็นภาระของที่บ้าน”</p> <p>“หนูเป็นโรคอ้วน หนูเป็นเด็กอ้วน น้ำหนักตัวเกิน”</p> <p>“หนูมีพฤติกรรมทางเพศก่อนวัยอันควร”</p> <p>“ท่านเป็นผู้สูงอายุที่มีอาการหงุดหงิดตลอดเวลา”</p> <p>“ท่านเป็นภรรยาที่มีประสบการณ์ในการฆ่าสามีเพราะเก็บ กตและบันดาลโทษะ”</p> <p>“ท่านมีคู่สมรสมากกว่าปกติ”</p>	<p>เป็นการไม่เคารพ ตีตรา ดูหมิ่น ฯลฯ</p> <p>สร้างความเสียใจ น้อยใจ ตกใจ ให้แก่ ผู้เข้าร่วมวิจัยหรือไม่?</p>	<p>ต้องใช้วิจารณญาณ ความตระหนัก อย่างสูง เพื่อป้องกัน ผู้เข้าร่วมวิจัย</p>

การเข้าถึงผู้เข้าร่วมวิจัย

กระบวนการให้ได้มาซึ่ง
ความสมัครใจ
(ประชาสัมพันธ์เพื่อแสดงว่า
ไม่ได้เป็นการบังคับ)

กระบวนการขออนุญาต
จนถึงตัวผู้ถูกวิจัย

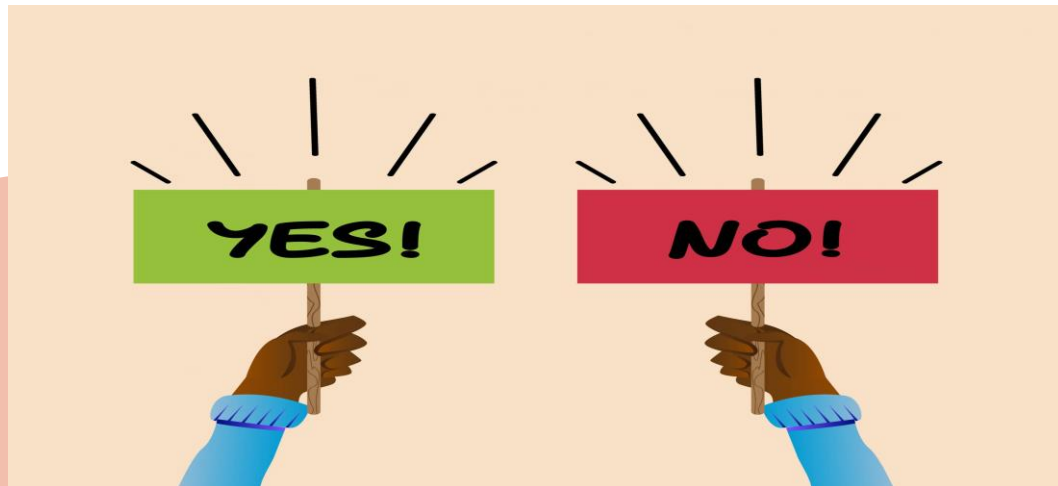
การ**เคารพ**ผู้เข้าร่วมวิจัย
(บอกกล่าว-ยินยอม-เป็นความลับ)

หลักความเคารพในบุคคล (Respect for human dignity)

การขอรับความยินยอมของบุคคลโดยการบอกกล่าว

ในทางปฏิบัติ ผู้วิจัยต้อง

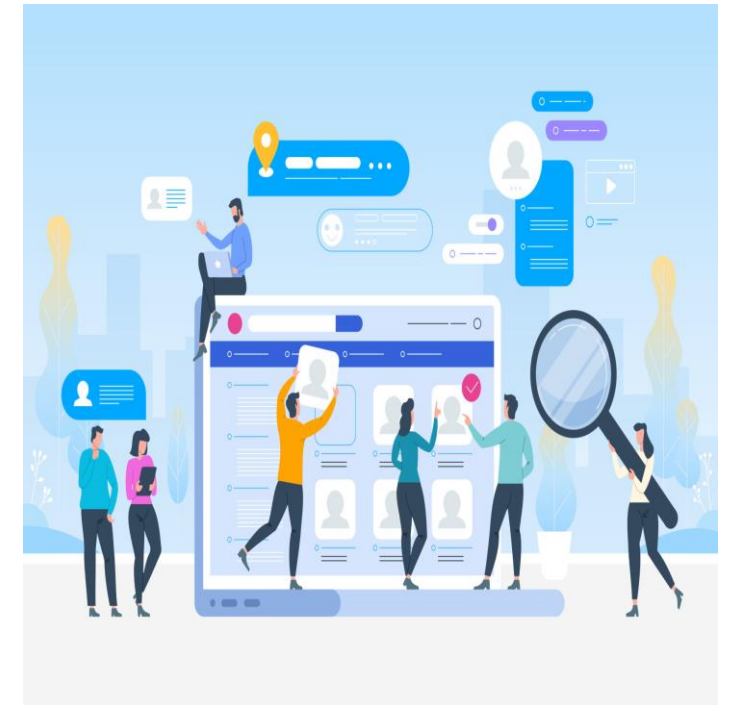
- **แจ้งรายละเอียด**เกี่ยวกับ กระบวนการ สิทธิ หน้าที่ และกำหนดให้มีคำยินยอม
- **แจ้งขอการตัดสินใจ**ของผู้เข้าร่วมวิจัยที่มี **อิสระ**จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม

กระบวนการขอความยินยอม* ที่แสดงถึงความเคารพในบุคคล การเชิญชวนให้เข้าร่วมการวิจัย (Recruitment process)

ระบุ

- วิธีการที่จะเข้าถึงประชากร (ผู้เข้าร่วมวิจัย/ ตัวอย่าง) ที่จะเชิญชวนให้เข้าร่วมการวิจัย
- สถานที่ เวลาที่ดำเนินการ
- กระบวนการเข้าถึงอย่างละเอียด
- ถ้ามีการใช้สื่อช่วยในการประชาสัมพันธ์ โปรดระบุว่ามี และ แนบประกาศเชิญชวนมาด้วย

* อ้างอิงจาก ศ.พญ. ชุศรี พิศลยบุตร, 2552

การขอความยินยอม

กระทำต่อ**ผู้เข้าร่วมการวิจัยโดยตรง** ในกรณี

- ผู้เข้าร่วมการวิจัยอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป
- มีสติสัมปชัญญะปกติ ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคทางจิต
- มีสติปัญญาบกพร่อง แต่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

การขอความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัย (Informed consent process)

- เป็นการระบุดูแลเกี่ยวกับกระบวนการเชิญชวนให้เข้าร่วมการวิจัย
- ถ้าไม่ต่อเนื่อง ต้องระบุว่า
 - มีระยะเวลาดำเนินการเท่าใด
 - ดำเนินการอย่างไร
 - ใครเป็นผู้ทำหน้าที่ให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอม
- มีเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย (Participant Information Sheet)
- มีหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ (Informed consent form)

การเก็บข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

- การเข้าถึงผู้ถูกวิจัย (กระบวนการขออนุญาตจนถึงตัวผู้ถูกวิจัย)
- ถ้ามเกินกว่าวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- ปัญหาการข้ามวัฒนธรรมของเครื่องมือที่แปลมาจากสังคมอื่น
- ปัญหาคำถามซ้ำซ้อน
- จำนวนข้อคำถาม ไม่สัมพันธ์กับเวลาที่ระบุในการให้สัมภาษณ์

การวิจัยเชิงคุณภาพ

- การเข้าถึงผู้ถูกวิจัย (กระบวนการขออนุญาตจนถึงตัวผู้ถูกวิจัย)
- วิธีการเก็บข้อมูล (สัมภาษณ์ สังเกต ปฐมภูมิ ทุตติยภูมิ)
- การเคารพผู้เข้าร่วมวิจัย (แม้ว่ายืดหยุ่นได้ ใช้เวลานาน สามารถเพิ่มเติมจากแนวคำถามที่เตรียมมาได้ แต่ต้องไม่เกินขอบเขตและต้องเคารพจริยธรรม)
- การปรึกษาหารือกับชุมชน (กรณีการวิจัยชุมชนกับประเด็นเปราะบางที่ทำในกลุ่มเปราะบาง จะนำไปสู่การตีตรา หรือการละเมิด หรือไม่ อย่างไร)

การวิจัยเชิงปริมาณ

การสุ่มตัวอย่าง

- การคำนวณขนาดตัวอย่าง ต้องเป็นตัวแทนประชากรทั้งหมด
- ความเป็นตัวแทน: representativeness มีคุณสมบัติ ตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร
- มีจำนวนที่เหมาะสม จำนวนตัวอย่าง/ กลุ่มตัวอย่าง ที่กำหนดไว้ กับการเก็บได้จริงมีมากพอที่จะ ตรวจสอบความเชื่อมั่นทางสถิติ และมากพอที่จะสรุป อ้างอิงไปสู่ประชากรที่ศึกษาได้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- การไม่มีอคติในการเลือกผู้ที่จะเข้าร่วมการวิจัย (ค่านิ่งและตระหนักถึงเกณฑ์คุณสมบัติในการคัดเลือก คัดออก ยุติ ฯลฯ)
- การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation-แหล่งบุคคล)
- จำนวนผู้ให้ข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดไว้ กับการเก็บได้จริง
- จำเป็นต้องมีการคำนวณจำนวนตัวอย่างหรือไม่
- ต้องเป็นตัวแทนหรือไม่

การขอความยินยอมเข้าร่วมวิจัยจากเด็กและวัยรุ่น (Assent)

อายุต่ำกว่า 7 ปี	7 – 12 ปี	13 - 17	18 ปีขึ้นไป
<p>ผู้วิจัยต้องทำเอกสารชี้แจงสำหรับผู้ปกครองและผู้เข้าร่วมการวิจัยที่เป็นผู้เยาว์ และ</p> <p>ผู้ปกครองโดยชอบธรรมตามกฎหมายจะเป็นผู้อ่านและลงนามในเอกสารชี้แจง</p>	<p>ผู้วิจัยต้องทำเอกสารชี้แจง 2 ฉบับ ฉบับง่าย ใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัย ให้เด็กแสดงความยินยอมพร้อมใจ (Assent) โดยอาจให้เด็กทำเครื่องหมายหรือ ลงนาม และ</p> <p>ฉบับสำหรับผู้ปกครอง ทำเป็นเอกสารชี้แจงผู้ปกครองของเด็กที่เข้าร่วมวิจัย</p>	<p>ผู้วิจัยสามารถให้ผู้เข้าร่วมวิจัยอ่าน เอกสารข้อมูลฉบับเดียว กับที่เตรียมไว้สำหรับผู้ปกครองและผู้เยาว์ และให้ ผู้เยาว์ลงนามในเอกสารฉบับเดียวกัน กับผู้ปกครองของผู้เยาว์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ใช้ฉบับทั่วไป ไม่ต้องมีฉบับที่ให้ผู้ปกครองลงนาม กรณีผู้เข้าร่วมวิจัยมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป แต่ ไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง อาทิ เจ็บป่วยทางจิต หรือมีสติสัมปชัญญะบกพร่อง ควรดำเนินการเช่นเดียวกับ ผู้เข้าร่วมวิจัยที่มีอายุ ระหว่าง 13 – 17 ปี

การกำหนดอายุของเด็กที่จะขอความยินยอม อาจแตกต่างกันไปในแต่ละสถาบัน ยกเว้นว่ามีการกำหนดไว้ในกฎหมาย

การใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ต้องขอความยินยอมหรือไม่?

- ข้อมูลจากสื่อหนังสือพิมพ์/ อินเทอร์เน็ต/ นิตยสาร ฯลฯ
- ข้อมูลจากบทความทางวิชาการ ปกิณกะ ฯลฯ
- ข้อมูลรายงาน สถิติ ทั่วไป
- ข้อมูลที่มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กร สมาคม ฯลฯ

หนังสือขอความอนุเคราะห์
การใช้ข้อมูล?

หนังสือแสดงความ
ยินยอม?

ต้องคำนึงถึง พรบ. PDPA
อีกด้วย

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Protection Act: PDPA) พ.ศ. ๒๕๖๒

มีทั้งหมด ๘๖ มาตรา เริ่มใช้ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๕

วัตถุประสงค์

- ✓ เพื่อให้ภาคเอกชนและภาครัฐ (บุคคล/นิติบุคคล) ที่เก็บรวบรวม ใช้เปิดเผย และ/หรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลในไทยให้เป็นไปตามมาตรการปกป้องข้อมูลของผู้อื่นจากการถูกละเมิดสิทธิส่วนตัว
- ✓ PDPA ถอดแบบมาจากกฎหมายต้นแบบอย่างกฎหมาย GDPR (General Data Protection Regulation) ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (EU)
- ✓ ร้านค้าหรือธุรกิจที่เก็บข้อมูลลูกค้า ร้านค้าเหล่านั้นจะต้องเก็บให้ตีห้ามรั่วไหล หรือห้ามเอาไปขาย หรือเอาไปใช้ประโยชน์ในทางมิชอบ

รู้จัก PDPA ใน 1 นาที

Personal Data Protection Act คือ พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562
 โดยการขอใช้ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลทุกครั้ง และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลอย่างแท้จริง

*บังคับใช้ 27 พฤษภาคม 2563

ข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่อะไรบ้าง?

เลขประจำตัวประชาชน ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อีเมล ข้อมูลทางการเงิน เชื้อชาติ ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง พฤติกรรมทางเพศ ข้อมูลสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสหภาพแรงงาน ข้อมูลไบโอเมทริกซ์

*ข้อมูลของพนักงานและข้อมูลนิติบุคคล ไม่ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตาม PDPA

บทลงโทษจากการไม่ปฏิบัติตาม PDPA

โทษทางแพ่ง

จำคุกไม่เกิน 2 เท่าของสินไหมที่แท้จริง

โทษทางอาญา

จำคุกสูงสุดไม่เกิน 1 ปี และปรับสูงสุดไม่เกิน 1 ล้านบาท

โทษทางปกครอง

ปรับสูงสุดไม่เกิน 5 ล้านบาท

PDPA

พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลมีสิทธิอะไรบ้าง

ที่มา: พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

1 สิทธิได้รับแจ้ง (Right to be Informed) มาตรา 23	2 สิทธิในการเพิกถอนความยินยอม (Right to Withdraw Consent) มาตรา 19	3 สิทธิการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล (Right of Access) มาตรา 30
เป็นสิทธิพื้นฐานที่ทุกคนได้รับ	4 สิทธิในการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลให้ถูกต้อง (Right to Rectification) มาตรา 35 และ 36	5 สิทธิในการลบข้อมูลส่วนบุคคล (Right to be Forgotten) มาตรา 33
6 สิทธิในการห้ามมิให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Right to Restrict of Processing) มาตรา 34	7 สิทธิในการให้โอนย้ายข้อมูลส่วนบุคคล (Right of Data Portability) มาตรา 31	8 NO!!! สิทธิในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Right to Object) มาตรา 32

วิธีการใช้สิทธิข้อ 2-8 เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ข้อมูลของเราถูกนำไปใช้ทำอะไรบ้าง?

Identity theft
"ถูกขโมยตัวตน"
เพื่อใช้ก่ออาชญากรรม และโจรกรรมข้อมูลทางการเงิน

Misuse
"ข้อมูลถูกขายให้บุคคลที่ 3"
เพื่อใช้ประโยชน์ทางการตลาด เช่น กรณีของ Facebook และ Cambridge Analytica

"SPAM"
เช่น เบอร์โทรศัพท์, email เป็นต้น

Tracking Stalking
"ติดตามสะกดรอยสอดแนม"

Profiling
"ประมวลผลข้อมูลเพื่อใช้กำหนด Profile"
เพื่อเจาะโฆษณาเป้าหมายทางการเมือง / การตลาด

20

คำจำกัดความ

- “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากร นักศึกษา ผู้รับบริการ และผู้เข้าร่วมการวิจัย แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ
- “ข้อมูลด้านสุขภาพส่วนบุคคล” (Personal Health Information) หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะถ่ายทอดหรือเก็บอยู่ในรูปแบบใดหรือสื่อใด ที่เกิดขึ้นหรือได้รับการให้บริการทางการแพทย์ ซึ่งเปิดเผยหรือบ่งบอกเกี่ยวกับสุขภาพหรือสภาพทางร่างกายหรือจิตใจ ในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต รวมไปถึงข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้รับการบริการและการจัดการด้านสุขภาพ การชำระค่าบริการ ที่อาจแสดงถึงข้อมูลสุขภาพของบุคคลได้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม
- “ข้อมูลส่วนบุคคลอ่อนไหว” (Sensitive Personal Data) หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลที่เสี่ยงจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหากข้อมูลเหล่านั้นถูกเปิดเผยต่อบุคคลอื่น จึงจำเป็นต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ เช่น เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวมาตร หรือข้อมูลอื่นใด ซึ่งกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในทำนองเดียวกัน ความเสียหายตามนิยามนี้ รวมถึง การขาดเสรีภาพ การถูกดูหมิ่น การถูกเลือกปฏิบัติ การถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ความอับอาย

ที่มา: ประกาศมหาวิทยาลัยมหิดลนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๓; ประกาศคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลด้านสุขภาพส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย พ.ศ. ๒๕๖๕; ศ.พญ.พรรณแข มไหสวริยะ ๒๕๖๓

"การปิดบังตัวตน" (De-identification) หมายถึง กระบวนการขจัดข้อมูลส่วนที่ใช้ระบุตัวตนได้ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมออกจากตัวข้อมูล รวมถึงการแฝงข้อมูล (Pseudonymization) และการทำข้อมูลนิรนาม (Anonymization)

- การแฝงข้อมูล (Pseudonymization) หมายถึง การขจัดข้อมูลที่สามารถใช้ระบุตัวตนได้ออกจากตัวข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลที่เหลืออยู่ไม่สามารถใช้ระบุตัวตนได้อีกต่อไปโดยปราศจากการใช้ข้อมูลอื่นเพิ่มเติม โดยข้อมูลเพิ่มเติมนี้ถูกเก็บรักษาไว้แยกจากกัน และมีมาตรการเชิงเทคนิคและเชิงบริหารจัดการคุ้มครอง เพื่อประกันว่าข้อมูลที่ผ่านการแฝงข้อมูลไม่อาจจะระบุหรือเชื่อมโยงไปถึงบุคคลได้

- การทำข้อมูลนิรนาม (Anonymization) หมายถึง กระบวนการทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลกลายเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวตนย้อนกลับได้อีก ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะกระทำโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเองหรือโดยความร่วมมือกับผู้ใด

สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยได้ โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล ทั้งนี้ ผู้รับผิดชอบโดยตรงในการควบคุมข้อมูลนั้นรับทราบและเห็นชอบด้วยแล้ว

บันทึกข้อตกลงการแบ่งปันข้อมูล (Data Sharing Agreement) (กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล)

“ข้อมูล” (data) หมายความว่า สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้ข้อความ เรื่องราว ข้อเท็จจริง ความเห็น หรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะจัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้ และให้หมายความรวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

“ข้อมูลส่วนบุคคล” (personal) หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ

“เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” (data subject) หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้นั้น และสามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม และให้หมายความรวมถึงผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจกระทำการแทนผู้เยาว์ ผู้อนุบาลที่มีอำนาจกระทำการแทนคนไร้ความสามารถ หรือผู้พิทักษ์ที่มีอำนาจกระทำการแทนคนเสมือนไร้ความสามารถด้วย

“การประมวลผลข้อมูล” (data processing) หมายความว่า การกระทำอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่ได้กระทำต่อข้อมูลหรือชุดข้อมูล ไม่ว่าจะโดยวิธีการอัตโนมัติหรือไม่ก็ตาม ซึ่งรวมถึงการเก็บรวบรวม (collection) การบันทึก (recording) การจัดระบบ (organization) การจัดโครงสร้าง (structuring) การจัดเก็บหรือเก็บรักษา (storage) การดัดแปลงหรือการเปลี่ยนแปลงแก้ไข (adaptation or alteration) การค้นคืน (retrieval) การปรึกษา (consultation) การใช้ (use) การเปิดเผยโดยการส่งผ่าน การเผยแพร่ หรือการทำให้พร้อมใช้งานโดยวิธีการอื่นใด (disclosure by transmission, dissemination or otherwise making available) การปรับแนวหรือการรวมเข้ากัน (alignment or combination) การจำกัด (restriction) การลบ (erasure) และการทำลาย (destruction)

บันทึกข้อตกลงการแบ่งปันข้อมูล (Data Sharing Agreement) (กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล)

“ผู้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า คู่สัญญาฝ่ายที่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเผยโดยการส่งผ่าน การเผยแพร่ หรือการทำให้พร้อมใช้งานโดยวิธีการอื่นใด

“ผู้รับข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า คู่สัญญาฝ่ายที่รับข้อมูลส่วนบุคคลจากผู้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

“การลบ” (erasure) หมายความว่า การทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกลบออกจากระบบและไม่อาจกู้คืนได้ โดยเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะในเวลาใด ๆ

“ภัยคุกคามทางไซเบอร์” (cyber threat) หมายความว่า การกระทำหรือการดำเนินการใด ๆ โดยมีขอบ โดยใช้คอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมไม่พึงประสงค์โดยมุ่งหมายให้เกิดการประทุษร้ายต่อระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายหรือส่งผลกระทบต่อการทำงานของคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง

“การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล” (personal data breach) หมายถึง การละเมิดมาตรการด้านความมั่นคงปลอดภัย ที่นำไปสู่การทำลาย (destruction) การสูญหาย (loss) การเปลี่ยนแปลงแก้ไข (alteration) การเปิดเผยโดยมิชอบหรือโดยปราศจากอำนาจ (unauthorized disclosure) หรือการเข้าถึง (access) ข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับการส่งผ่าน (transmitted) การจัดเก็บ (stored) หรือการประมวลผลโดยวิธีการอื่นใด (otherwise processed) ที่เกิดขึ้นโดยอุบัติเหตุ (accidental) หรือโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (unlawful) ทั้งที่เกิดจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ หรือเกิดจากการกระทำของบุคคลภายในหรือภายนอก หรือเหตุอื่นใด

ถ้านำคลิปหรือรูปถ่ายที่ติดคนอื่นไปโพสต์ในโซเชียลมีเดียโดยบุคคลอื่นไม่ยินยอม จะผิด PDPA ไหม?

- สามารถโพสต์ได้หากใช้เพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัว ไม่ใช่แสวงหากำไรทางการค้าและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- ในกรณีสายงานสื่อมวลชน หากบันทึกภาพติดผู้อื่น การจะนำไปใช้ได้ต้องเป็นไปตามประโยชน์สาธารณะ

Source: TNN online, 1 มิถุนายน 2565

นักวิจัยสามารถขอยกเว้น

การทำหนังสือแสดงเจตนายินยอมได้

ในกรณีใดบ้าง

แนวทางจริยธรรมสากลสำหรับการวิจัยในมนุษย์ของสภาองค์การสากลด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ร่วมกับองค์การอนามัยโลก (CIOMS) ได้กำหนดกรณีที่ไม่ต้องขอความยินยอมจากเด็กและกรณีที่ไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้ปกครอง

กรณีที่สามารถนำเด็กเข้าสู่การวิจัยได้
แม้เด็กจะไม่สมัครใจ

- เด็กจำเป็นต้องได้รับการรักษาที่ไม่อาจหาได้นอกบริบทของการวิจัย
- วิธีการที่ศึกษาวิจัยคาดหวังว่ามีประโยชน์ในการรักษาโรคของเด็ก
- ไม่มีทางเลือกอื่นซึ่งเป็นที่ยอมรับในการรักษาเด็กที่ป่วยด้วยโรคที่ร้ายแรงถึงชีวิต

กรณีที่สามารถนำเด็กเข้าสู่การวิจัยได้
ด้วยความสมัครใจของ **เด็กเอง** โดยไม่ต้อง
แจ้งให้ **ผู้ปกครองทราบ**

- การศึกษาวิจัยเรื่องความเชื่อพฤติกรรมของวัยรุ่น เกี่ยวกับเพศวิถี หรือการใช้ยาเพื่อความบันเทิงเรีงใจ
- การศึกษาวิจัยในเรื่องความรุนแรงและการทารุณเด็ก
- ผู้เยาว์ที่ “อิสระ” หรือ “เดียงสา” ซึ่งได้แก่เด็กที่แต่งงานแล้ว หรือ กำลังตั้งครรภ์หรือเป็นพ่อแม่คนแล้ว หรือใช้ชีวิตอิสระจากครอบครัว

อ้างอิง: ศ.พญ.พรรณแข มไหสวรรริยะ, 2555

กรณียกเว้นการขอความยินยอม
พิจารณาโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน

- 1) การวิจัยนั้นก่อให้เกิดความเสี่ยงต่ำสุด
- 2) ไม่ใช่ข้อมูลส่วนบุคคลที่อ่อนไหว และสิทธิหรือผลประโยชน์ของผู้ป่วยจะไม่ถูกละเมิด
- 3) มีมาตรการปกป้องความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เหมาะสม
- 4) โครงการวิจัยจะไม่สามารถปฏิบัติได้ ถ้ามีการกำหนดว่าต้องให้ขอความยินยอม

การใช้เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม ต่าง ๆ เช่น การใช้แบบสอบถาม ออนไลน์ รูปแบบตอบด้วยตนเอง

นำเอกสารชี้แจงใส่เป็น
ส่วน การแนะนำ หรือ
การนำเข้าสู่การตอบ
แบบสอบถาม

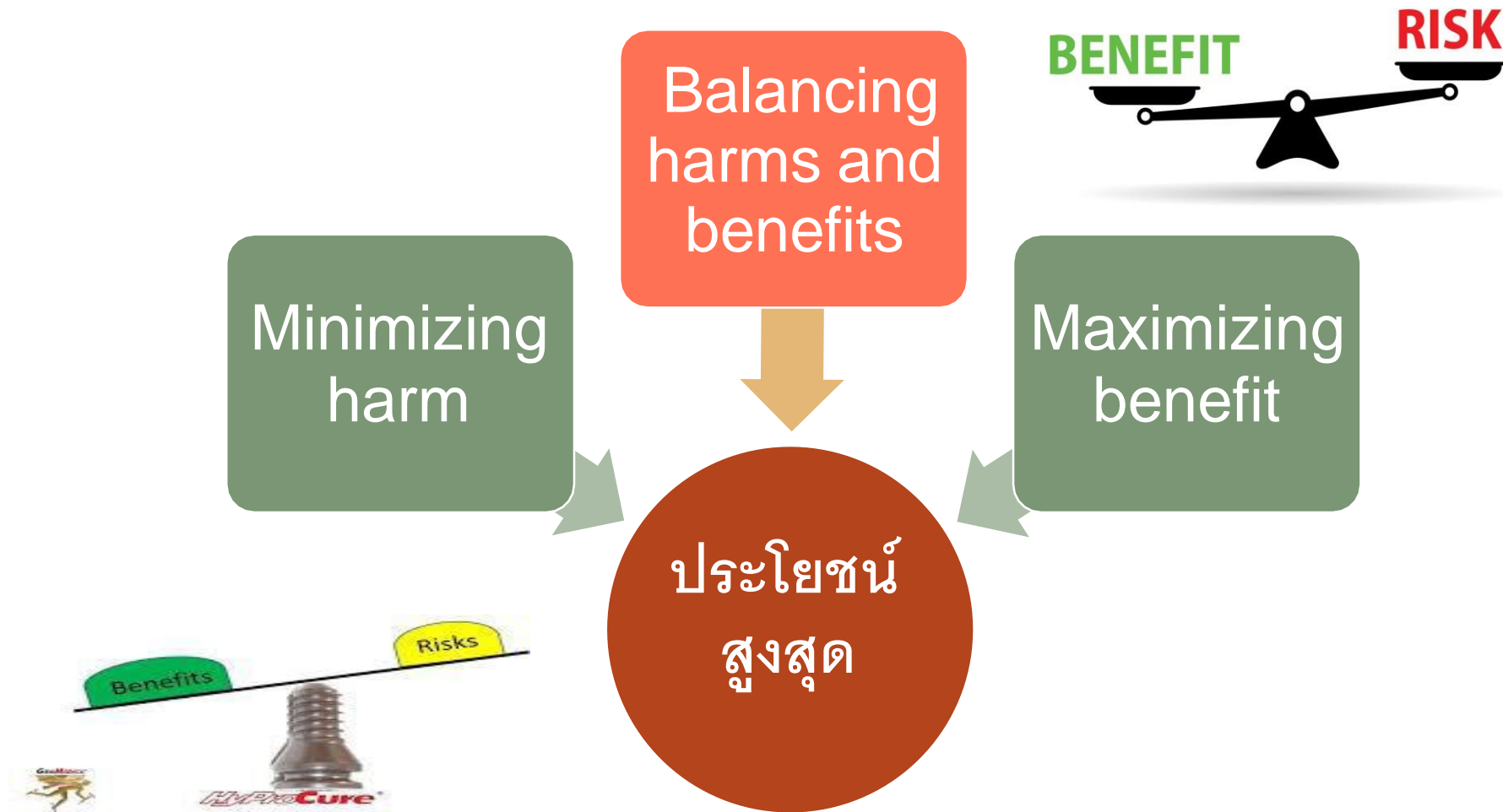

ทำเอกสารชี้แจง ระบุข้อความ
เมื่อท่านอ่านและทำความเข้าใจ
เอกสารชี้แจงนี้เรียบร้อยแล้ว
ขอความกรุณาท่านตอบคำถาม
ต่อไปนี้

- สัมผัสใจตอบคำถามทั้งหมด
เข้าสู่การตอบคำถามในส่วนต่อไป
- ไม่สัมผัสใจในการตอบคำถาม
ขอบคุณ และ ยุติการตอบแบบสอบถาม

ข้อ 2: หลักคุณประโยชน์และไม่ว่าอันตราย

หลักผลประโยชน์หรือไม่ก่ออันตราย

การชั่งน้ำหนักความเสี่ยงและผลประโยชน์ (balancing harms and benefits)

- จริยธรรมการทำวิจัยในคนมุ่งที่จะเห็นว่า**ประโยชน์ที่จะได้ต้องมากกว่าความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น** และความเสี่ยงต้องเป็นที่ยอมรับได้โดย**อาสาสมัคร**
- การวิเคราะห์ความเสี่ยงและประโยชน์มีผลต่อสวัสดิภาพและสิทธิของ**อาสาสมัคร**
- การทำวิจัยเพื่อองค์ความรู้ที่ก้าวหน้าบางครั้งไม่สามารถคาดการณ์เรื่องอันตรายหรือประโยชน์ได้ ดังนั้น หลักการสำคัญในการให้ความเคารพในควมมีศักดิ์ศรีของคน จำต้องอาศัยกระบวนการวิจัยที่ออกแบบถูกต้อง เชื่อถือได้ โดยเฉพาะการทำวิจัยทางชีวเวชศาสตร์ หรือวิจัยสุขภาพ ในการวิจัยด้านอื่น ๆ อาจไม่ชัดเจนด้านความเสี่ยงและผลประโยชน์ เช่น ทางรัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ หรือประวัติศาสตร์ปัจจุบัน (รวมประวัติบุคคล) แต่**ผลการวิจัยอาจทำลายชื่อเสียงขององค์กรหรือบุคคลได้**

การประเมินคุณประโยชน์และความเสี่ยง: หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย (Beneficence)

ประเมินความเสี่ยงหรืออันตรายที่อาจเกิดจากการวิจัย (Minimizing harm)	ประเมินการให้คุณประโยชน์ (Maximizing benefit)
อันตรายต่อร่างกาย (Physical harm)	ประโยชน์ที่ผู้ร่วมวิจัยได้รับโดยตรง
อันตรายต่อจิตใจ (Psychological harm)	ประโยชน์เพื่อบุคคลอื่นๆ
อันตรายต่อสถานะทางสังคม เศรษฐกิจ (Socio-Economic harm)	ประโยชน์ของความก้าวหน้าทางวิชาการ
อันตรายทางกฎหมาย (Legal harm)	ประโยชน์ต่อชุมชนที่อาสาสมัครอาศัย
	ประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

การลดความเสี่ยงให้น้อยที่สุด (minimizing harm)

Minimal risk	เป็นหน้าที่ของผู้วิจัยที่จะต้องหลีกเลี่ยง ป้องกัน หรือ ให้เกิดอันตรายให้น้อยที่สุด นักวิจัยต้องพิจารณาว่า 'มีความเสี่ยงน้อย: minimal risk' อาสาสมัครต้องไม่เสี่ยงกับอันตราย
More than minimal risk	<ul style="list-style-type: none">✓ มีมาตรการที่จะป้องกัน หรือลดผลกระทบให้น้อยที่สุด✓ มีการศึกษาอื่นที่ทำมาก่อนแล้วหรือไม่✓ ผล บทเรียน / ประสบการณ์ที่ผ่านมา การเพิ่มพูนความรู้เพิ่มปัญหาและแนวทางแก้ไข

การวิจัยในกลุ่มเปราะบาง

CIOMS ethical guideline 2016: เคารพในความอ่อนด้อย เปราะบาง (Respect for vulnerable persons)

CIOMS (แนวทางปฏิบัติการวิจัยที่ดีทางคลินิกขององค์การอนามัยโลก อ้างอิงจาก (MU-CERif, 2559)

Guideline 15

Research involving vulnerable persons and groups บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ตกอยู่ในสภาพอ่อนแอไม่สามารถปกป้องตัวเองได้อย่างเต็มที่ที่ไม่สามารถตัดสินใจได้โดยอิสระ อ่อนด้อย ความสามารถที่จะตอบปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัย ทั้งที่ไม่เต็มใจหรือตกอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (ผู้ต้องขัง/ ผู้ที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น เช่น เด็ก ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ผู้ได้บังคับบัญชา นักเรียน นักศึกษา/ ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หรือทางจิต/ ผู้ป่วยโรคเอดส์ (HIV/AIDS) ผู้ป่วยพิการ (handicapped) ผู้ด้อยโอกาส ชนกลุ่มน้อย ฯลฯ

การนำคนกลุ่มเหล่านี้เข้าร่วมวิจัย จะต้อง

- ✓ มีความจำเป็นไม่สามารถทำวิจัยกับกลุ่มอื่นได้
- ✓ ต้องมีการปกป้องที่เพิ่มขึ้นกว่าคนทั่วไป
- ✓ กระบวนการวิจัยต้องมีความเสี่ยงต่ำ ได้รับประโยชน์โดยตรงสูงและประโยชน์ต่อกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันสูง

Guideline 16

Research involving adults in capable of giving informed consent

Guideline 17

Research involving children and adolescents

Guideline 18

Women as research participants

Guideline 19

Pregnant and breastfeeding women as research participants

ความปลอดภัยสำหรับผู้ที่จะเข้าร่วมวิจัย (บริหารความเสี่ยง)

www.shutterstock.com - 1081470437

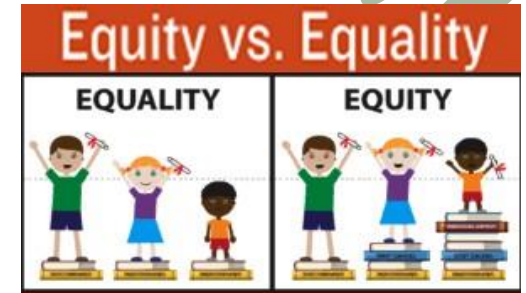
- การตั้งเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย และ เกณฑ์ยุติการวิจัยทั้ง รายบุคคลและทั้งโครงการ
- หากจำเป็นต้องรับ vulnerable subjects เข้าร่วมวิจัย จะต้องเพิ่มการ ดูแลอย่างไร เช่น การขออนุญาตผู้ปกครอง/ผู้แทนโดยชอบธรรม
- กระบวนการเชิญชวนและให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมให้เข้าร่วมวิจัย
 - ใครเป็นผู้ทำหน้าที่
 - วิธีการ/เวลาและสถานที่ (กาลเทศะ)
- ความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ระหว่างเข้าร่วมวิจัย

ตัวอย่าง: วิธีการศึกษา ความเสี่ยง กับการป้องกัน

เอกสารชี้แจง	กิจกรรม	การป้องกัน
<p><u>การปรากฏข้อความในเอกสารชี้แจง (ระบุในเกณฑ์การคัดเข้า)</u></p> <p><u>วิธีการศึกษา เป็นการตระหนักถึงความเสี่ยงและอันตรายของผู้เข้าร่วมวิจัย หรือไม่? อย่างไร?</u></p> <p>-ให้ผู้สูงอายุ ยืนขาเดียวบนเก้าอี้สูง เป็นเวลา 10 นาที</p>	<p>ต้องมีกระบวนการป้องกันอุบัติเหตุ / ความเสี่ยงที่จะไม่ปลอดภัย</p>	<ul style="list-style-type: none">✓ ต้องมีเบาะรองรับ✓ มีพยาบาลคอยดูแล✓ มีรถรับ-ส่ง ไปโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด✓ กรณีเป็นผู้สูงอายุที่อายุเกินกว่า 65 ปี ต้องมีมาตรการป้องกันความเสี่ยง เช่น ลดความสูงของเก้าอี้ หรือ แบ่งช่วงเวลากายยืนให้ระยะเวลาสั้นลง

รู้ 3: หลักยุติธรรม (Justice)

หมายความว่าความเที่ยงธรรม (equality) และ ความเสมอภาค (equity) เน้น การไม่เลือกปฏิบัติ การให้โอกาสบุคคลที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัย ต้องเป็นไปอย่างเที่ยงธรรม ในแง่ของภาระและประโยชน์ที่บุคคลจะได้รับจากการวิจัย

ความยุติธรรมเชิงกระบวนการต้องมีกระบวนการที่ได้มาตรฐานและยุติธรรมในการ พิจารณาโครงการวิจัย เป็นกระบวนการอิสระ

ความยุติธรรมมุ่งกระจายภาระและประโยชน์อย่างทั่วถึง ไม่ควรแสวงหาประโยชน์จากการทำวิจัยในกลุ่มคนอ่อนแอหรือเปราะบางที่ไม่สามารถปกป้องผลประโยชน์ตนเองได้ เพียงเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ

สะท้อนโดยการไม่ทอดทิ้งหรือแบ่งแยกบุคคลหรือกลุ่มคนที่อาจได้ประโยชน์จากความก้าวหน้าของการวิจัย

หลักยุติธรรม (Justice)

การให้ความเป็นธรรม ประเมินจาก

การเลือกอาสาสมัคร
(Selection of subject)

- มีเกณฑ์การคัดเลือกชัดเจน
- ไม่มีอคติ/ ไม่เลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่หาได้ง่าย สั่งได้ ฯลฯ

การจัดอาสาสมัคร
เข้ากลุ่มศึกษา
(Subject Allocation)

- มีการสุ่มเข้ากลุ่มศึกษา
- ไม่มีอคติ

การวิจัยเชิงปริมาณ

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย

- เกณฑ์ในการคัดเลือก (คุณสมบัติของอาสาสมัครเข้าร่วมเป็นผู้ร่วมวิจัย) ได้แก่ เกณฑ์คัดเข้า คัดออก ยุติ และ ถอนตัว
เหมาะสม สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์สถานการณ์และกลุ่มเป้าหมาย
- กระบวนการคัดเลือก (ความเป็นตัวแทน representativeness)
- เก็บได้จริงตามจำนวน สามารถมีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมแทนการสูญหาย/ไม่ครบ (drop-out) ตามจำนวนที่กำหนดไว้ได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม ที่ไม่เป็นการผิดจริยธรรมและจรรยาบรรณนักวิจัยทางสังคมศาสตร์
ชุมชน)
- การไม่มีอคติในการได้มาของผู้ที่จะเข้าร่วมการวิจัย
- การพิจารณาส่วนได้ส่วนเสียของผู้มีส่วนในการวิจัย (การปกป้อง ค้ำครอง ผู้ถูกวิจัยตาม/นอกเหนือกระบวนการ)
- เคารพสิทธิและการตัดสินใจของผู้ที่สนใจต้องการอาสาเป็นผู้เข้าร่วมวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย

- เกณฑ์ในการคัดเลือก (คุณสมบัติของอาสาสมัครเข้าร่วมเป็นผู้ร่วมวิจัย) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกณฑ์คัดเข้า จะต้องระบุคุณสมบัติ ประสบการณ์ ตำแหน่ง/ความชำนาญ ฯลฯ เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลที่เจาะจงตัวผู้เข้าร่วมวิจัย หรือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- กระบวนการคัดเลือกที่ไม่นำไปสู่ผลกระทบทางสังคมซึ่งอาจนำไปสู่การกล่าวโทษ การตีตรา หรือการเลือกปฏิบัติ
- วิธีการเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยต้องเป็นธรรม ไม่มีอคติลำเอียง หรือไม่เลือกปฏิบัติ
- การพิจารณาส่วนได้ส่วนเสียของผู้มีส่วนในการวิจัย (การปกป้อง คุ่มครอง ผู้ถูกวิจัยตาม/นอกเหนือกระบวนการ)
- เคารพสิทธิและการตัดสินใจของผู้ที่สนใจต้องการอาสาเป็นผู้เข้าร่วมวิจัย

+1: RESEARCH MISCONDUCT

(การประพฤติไม่เหมาะสมในการวิจัย)

Fabrication

Falsification

Plagiarism

Research misconduct ประกอบด้วย ...

FABRICATION

การก่อกำเนิดข้อมูลหรือ
ผลการศึกษา และบันทึก
หรือรายงานออกไป

FALSIFICATION

การปรับวิธีการวิจัย หรือ
เปลี่ยนแปลงข้อมูล/ผล
การศึกษา เช่น ตัด แต่ง
เติม ให้ผิดไปจากเดิม

PLAGIARISM

การเอาความคิด วิธีการ
ผลการศึกษา หรือคำของ
คนอื่น มาใช้เป็นของ
ตนเอง โดยไม่ให้เครดิต
เจ้าของ

ไม่รวม “*honest error*” (ความผิดที่ไม่ได้ตั้งใจทำหรือมีเจตนาร้าย)
หรือ “*differences of opinion*” (ความเห็นต่าง)

Plagiarism – การเอาความคิด/ข้อมูลของคนอื่นมาใช้เป็นของตนเอง

รวม

- self-plagiarism การคัดลอกผลงานของตนเอง
- double submissions การส่งผลงานเรื่องเดียวกัน ไปหลายที่

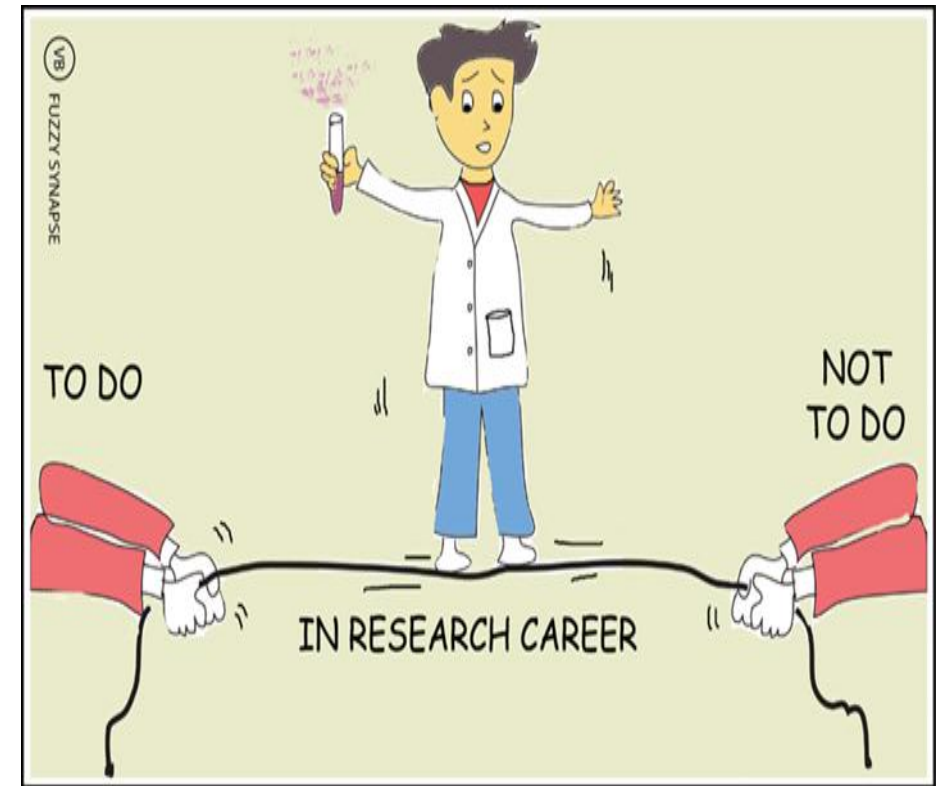
Research misconduct ยังรวมถึง ...

- ไม่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย (IRB)
- ไม่มีการขอคำยินยอม (informed consent)
- ละเมิดกระบวนการขอคำยินยอม เช่น บีบบังคับให้ยินยอม

Misconduct เกิดขึ้นได้ในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย

- การผลิต การจัดการ การแชร์ และความเป็นเจ้าของข้อมูล
- ความรับผิดชอบงานของ mentor และ trainee
- การตีพิมพ์ และการมีชื่อในงาน
- Peer review
- กลุ่มตัวอย่าง
- ผลประโยชน์ทับซ้อน

Misconduct ทำร้าย ...

- ความเชื่อมั่นของกระบวนสร้างความรู้ทางวิชาการ
- ความน่าเชื่อถือของความรู้ที่ผลิต
- ความน่าเชื่อถือ และเชื่อมั่นในองค์กร และผู้(ร่วม)ผลิตงานวิจัย
- ชีวิตคน
 - ความปลอดภัย
 - อาชีพการงานหัวหน้า-ลูกน้อง อาจารย์-นักศึกษา

ปัจจัยสำคัญต่อการเกิด research misconduct

- การฝึกฝนด้านการวิจัยไม่เพียงพอและเหมาะสม
- การละเลยการติดตามดูแลการทำวิจัย หรือการทำให้เป็นแบบอย่างที่ดี ของmentor
- ความกดดันในการมีผลงานตีพิมพ์หรือเผยแพร่
- ความกดดันในการให้ได้ผลการศึกษาเชิงบวก
- ผลประโยชน์ทับซ้อน

ผลกระทบจาก Research misconduct

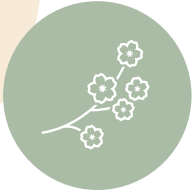
- เงิน
- ชื่อเสียง
- ความเชื่อมั่น
- ระบบ
- ชีวิต

สิ่งที่นักวิจัยพึงตระหนัก

- **Misconduct** ไม่ใช่เพียง FFP แต่รวมถึง ethical clearance
- **Misconduct** เป็นอันตรายทั้งต่อกระบวนการสร้างความรู้ และชีวิตคน
- **Misconduct** เกิดได้ในทุกขั้นตอนการวิจัย และทุกสาขาวิจัย
- **Misconduct** ในวันนี้ นำไปสู่ misconduct ในอนาคต จนอาจติดเป็นนิสัย
- **Misconduct** เกิดจากปัจจัยหลากหลาย อาจขึ้นอยู่กับสถานะทางวิชาการ
- **Misconduct** จะหมดไป หากผู้วิจัยตระหนักและปฏิบัติตามหลัก research ethics และ integrity อย่างต่อเนื่อง และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

สิ่งที่บุคคลพึงทราบก่อนเข้าร่วมวิจัย

ทราบกติกาก่อนการเข้าร่วมการวิจัยที่ดี (การยินยอมพร้อมใจ/
วัตถุประสงค์ของการให้ความยินยอม/ การได้รับการปกป้องสิทธิ
และศักดิ์ศรี)

ทราบสิทธิของตนเองในการเข้าร่วมวิจัย (ความมีอิสระเสรีในการ
ตัดสินใจด้วยตนเอง/ ความเข้าใจถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดและ
ประโยชน์ที่จะได้รับ)

ตระหนักในการรักษาสิทธิของตนเอง (เข้าใจและรับรู้ถึงความเสี่ยง
ธรรมที่ต้องได้รับ)